

Samenwerken aan de Metropoolregio Utrecht, **het kloppend hart** van de gezonde samenleving

Powered by

mu metropool
regio utrecht

EBU Economic Board
Utrecht Region

p.3 >

p.5 >

p.6 >

p.7 >

p.8 >

p.9 >

Inleiding

De Metropoolregio Utrecht (MRU¹) vormt het strategisch hart van Nederland. Dankzij onze centrale ligging bruist de economie en kunnen veel mensen gebruik maken van de grote variatie aan voorzieningen en bijzondere natuur- en recreatiegebieden. Helaas ondervinden we ook de nadelen van de centrale ligging, waardoor we veel nationale problemen het hardst voelen. Als het hier vastloopt, dan loopt Nederland vast.

De aanhoudende groei – in onze én omliggende regio's – brengt grote uitdagingen met zich mee. Op de weg, waar nationaal knooppunt Hoewelaken en Ring Utrecht alle landsdelen met elkaar verbinden. Op het spoor, waar Utrecht Centraal en Amersfoort Centraal Station de OV-draaischijf van Nederland zijn. Op het stroomnet, waar cruciale nationale energieinfrastructuur in onze regio helpt Nederland draaiende te houden. Maar ook op het gebied van stikstof, dat onze bouw belemmert en de natuur aantast.

Voor de woningnood en economie is stilstand geen optie. De Metropoolregio Utrecht is de meest competitieve regio van Europa. Ook is het een van de populairste plekken onder woningzoekers. Tot 2040 groeit de regio met 165.000 woningen en ruim 110.000 arbeidsplaatsen.

Vanuit onze internationale concurrentiepositie zetten we in op de verdere ontwikkeling van ons gezondheidsprofiel Health of Health. Dagelijks werken we samen met (biotech)bedrijven en kennisinstellingen aan het bestrijden van kanker, pandemieën en infectieziekten. Tevens versterken we het Earth Valley-cluster dat een gezondere leefomgeving mogelijk maakt door onder andere innovatieve mobiliteitsconcepten, slimme energiesystemen en klimaatadaptatie.

Om onze doelen te behalen en Nederland klaar te stomen voor de toekomst, zal er de komende jaren veel moeten gebeuren. Ook de toekomstige generaties willen genieten van betaalbare woningen, toekomstbestendige mobiliteit en een duurzame en gezonde leefomgeving. Als regio staan we klaar voor een actieve, oplossingsgerichte samenwerking met het Rijk.

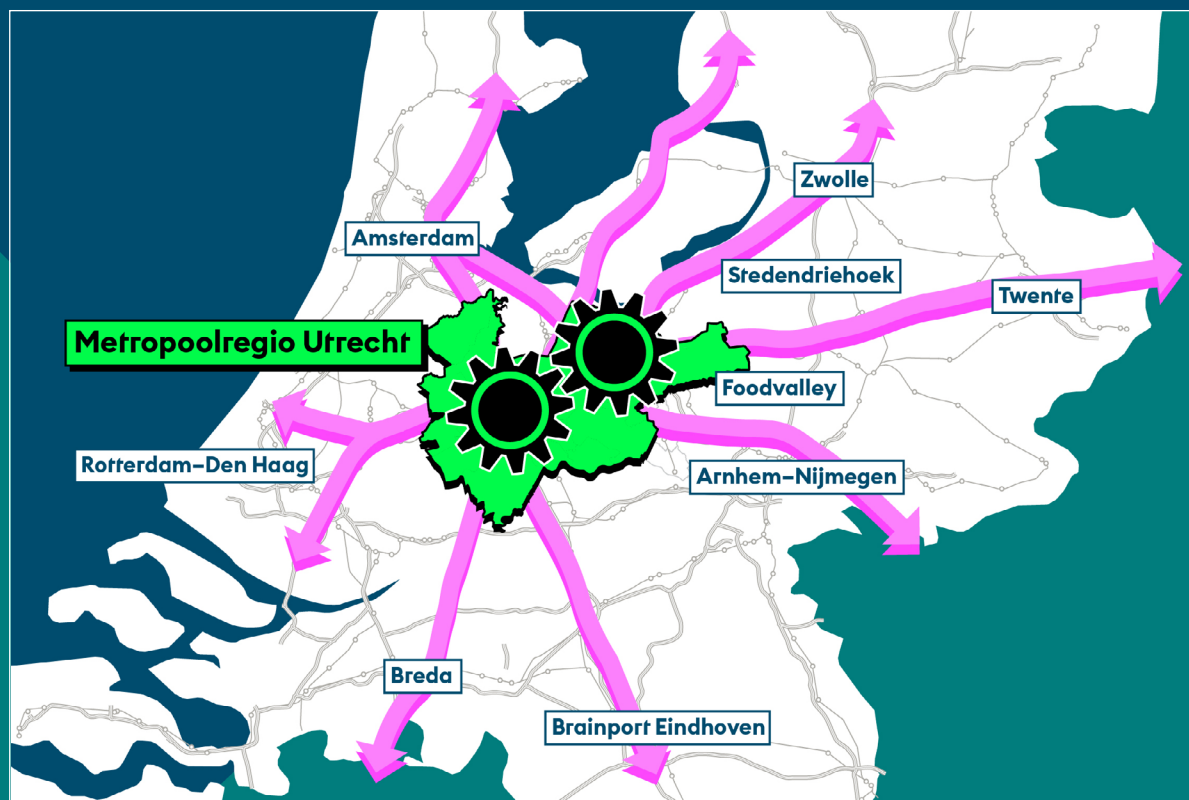
¹ De Metropoolregio Utrecht wordt gedragen door de netwerkorganisaties van gemeenten (U10 en Regio Amersfoort) en de provincie Utrecht. Daarbij wordt nauw samengewerkt met de aangrenzende regio's Foodvalley en Gooi en Vechtstreek. Deze MRU-agenda wordt ondersteund door de Economic Board Utrecht en de Utrechtse gemeenten binnen de regio Foodvalley (Veenendaal, Rhenen en Renswoude).

Mobiliteit en bereikbaarheid

De MRU is het strategisch hart van Nederland waar verbindingen tussen Noord-, Oost-, Zuid- en West-Nederland bij elkaar komen. De groei van de MRU en omliggende regio's heeft echter grote gevolgen voor de regionale én nationale druk op de verbindingen in onze regio. Dagelijks reizen vele honderdduizenden mensen uit heel het land via de nationale knooppunten en mobiliteitsaders in de MRU. Het gaat om Utrecht Centraal, Amersfoort Centraal, knooppunt Hoewelaken en de Ring Utrecht. Samen vormen zij de nationale draaischijf, die reizigers begeleidt van Groningen tot Rotterdam en van Enschede tot Alkmaar. Als het hier vastloopt, dan loopt Nederland vast.

Helaas is de mobiliteitsdruk in het hart van Nederland de laatste jaren alsmaar verder opgelopen. Knooppunt Hoevelaken staat in de top 3 van economische schadeposten op het wegennet. En Amersfoort Centraal loopt met meer dan 40.000 in- en uitstappers per dag tegen de grenzen van zijn capaciteit aan. Om het nationale netwerk op orde te houden en daarnaast de bouw van 165.000 woningen mogelijk te maken, zijn investeringen in het regionale mobiliteitsnet cruciaal. Daarbij is een bijzondere positie weggelegd voor de Merwedelijn, die de grootste bouwlocatie van Nederland ontsluit en de druk op Utrecht Centraal vermindert. Ook moeten we ons voorbereiden op een toename aan militair verkeer door het hart van Nederland.

Om te voorkomen dat de MRU en daarmee het land verder vastloopt, pleit de MRU voor toekomstbestendige mobiliteitsoplossingen op spoor en wegen en voor de aanpak van de nationale fileknelpunten in onze regio. We realiseren woningbouw en voorzieningen zoveel mogelijk nabij OV-knooppunten om efficiënt gebruik te maken van de bestaande infrastructuur en de schaarse ruimte in ons landelijk gebied zo veel mogelijk te ontzien. We zorgen voor goede fietsinfrastructuur en investeren in doorfietsroutes.

Wij roepen het Rijk op om samen werk te maken van de meest urgente projecten:

- **Het realiseren van de Merwedelijn voor de grootste woningbouwlocatie van Nederland;**
- **De gefaseerde aanpak van knooppunt Hoevelaken, in samenhang met knooppunt A1/A30 Barneveld om de draaischijf van Nederland weer op orde te brengen;**
- **Het versterken van de stations Amersfoort Centraal en Amersfoort Schothorst;**
- **Realisatie van een goede doorstroming op de Ring Utrecht. Hierbij willen we met het Rijk een verkeersveilige invulling geven aan Ring Utrecht. Wij zien hierbij mogelijkheden voor een zorgvuldige inpassing, waarbij het aantal rijstroken bij Amelisweerd wordt uitgebreid zonder dat daarvoor de bak hoeft te worden verbreed;**
- **Het realiseren van hoogwaardige busverbindingen (Bus Rapid Transit) tussen Utrecht Science Park en Amersfoort en richting Vianen.**

Netcongestie

De MRU behoort tot het zwaarst belaste stroomnetgebied van Nederland. Ook in het hart van het land schakelen we massaal over op elektriciteit: van zonnepanelen en warmtepompen tot laadinfrastructuur en elektrische bedrijvigheid. Maar door de toename in het elektriciteitsverbruik kraakt het stroomnet in zijn voegen. Utrecht is binnen het FGU-gebied (Flevopolder, Gelderland, Utrecht) het meest urgente netcongestiegebied van Nederland. Sinds 2022 kunnen vele honderden grootverbruikers niet meer worden aangesloten. Vanaf 2026 dreigt hetzelfde voor kleinverbruikers. Zonder snelle actie komen woningbouw en duurzame mobiliteit in gevaar. Als het stroomnet hier blokkeert, stopt de voortgang van heel Nederland.

De door TenneT aangekondigde vertraging voor uitbreiding van het hoogspanningsnet tot 2033 maakt de problemen nog nijpender. Bedrijven die zich hier willen vestigen of uitbreiden staan op wachtlijsten die oplopen tot tien jaar. Gemeenten kunnen woningbouwprojecten niet starten, laadinfra blijft achter en energiedoelen raken uit zicht. Netcongestie is geen tijdelijk probleem, maar een structurele bottleneck. Om het probleem op de lange termijn aan te pakken is versnelling van de netverzwaring op korte termijn noodzakelijk. Alleen investeren in uitbreiding van het stroomnet is echter onvoldoende. We hebben ook slimme oplossingen nodig die flexibel gebruik stimuleren en ruimte maken op het bestaande net. Voor het slim opslaan, verdelen en besparen van energie is de ontwikkeling en opschaling van energiehubs essentieel. Op die manier kunnen we verdere stilstand als gevolg van de netcongestie voorkomen.

Wij vragen het Rijk om samen met ons te werken aan een toekomstbestendig energiesysteem:

- **Versnelling van netverzwaring: realisatie van 380 kV in Breukelen en 150 kV-stations in Utrecht-Noord en Amersfoort-Noord;**
- **Structurele financiering van meerkosten van netbewuste nieuwbouw;**
- **Slimmer gebruik maken van ons elektriciteitsnet door piekmomenten af te vlakken, bijvoorbeeld door sturen achter de meter, flextarieven en netbewust laden;**
- **Maatwerk voor lokale omstandigheden en prioriteiten in het prioriteringskader van de ACM (per 1 januari 2026), met reserveringsruimte en transparantie om maatschappelijke sturing mogelijk te maken;**
- **Het behouden en op termijn verduurzamen van de energiecentrale op Lage Weide, voor een stabiel elektriciteitsnet in de Provincie Utrecht, lagere kosten voor de warmtevoorziening en kansen op het gebied van waterstof.**

Wonen

Het woningtekort heeft grote gevolgen voor het hele land. Veel Nederlanders kunnen geen passende en betaalbare woonruimte vinden, staan vele jaren op wachtlijsten, of moeten noodgedwongen ver van hun werk wonen. Daarnaast zet het tekort druk op het Nederlandse vestigingsklimaat. Ook binnen de MRU is het woningtekort zeer nijpend. Het is een van de meest gewilde regio's om te wonen en kent landelijk het grootste woningtekort. Dit maakt de noodzaak om voldoende te bouwen groot. De MRU wil tot 2040 in totaal 165.000 woningen bouwen en daarmee een substantiële bijdrage leveren aan het oplossen van het nationale woningtekort.

Deze forse bouwopgave brengt ook uitdagingen met zich mee. Zo moeten we niet alleen veel woningen bouwen, maar ook de betaalbaarheid borgen. Andere landelijke en regionale opgaven – zoals netcongestie, het vollopende mobiliteitsnet, stikstof en drinkwaterschaarste – zetten de woningbouw verder onder druk. De woningbouwopgave vraagt extra focus op specifieke doelgroepen, zoals ouderen, jongeren en mensen met cruciale beroepen.

Als MRU trekken we alles uit de kast om woningbouw mogelijk te blijven maken. We bouwen op locaties die goed met het openbaar vervoer bereikbaar zijn, zowel op grootschalige (NOVEX-) woningbouwlocaties als bij Regiopoorten. Zo zorgen we dat mensen hier nu én later prettig en gezond kunnen wonen, leven en werken. Gezien de omvang en complexiteit van deze opgave, kunnen we dit echter niet zonder hulp van het Rijk.

Naast oplossingen voor netcongestie, mobiliteitsdruk, drinkwaterschaarste en de stikstofproblematiek, roepen wij het Rijk op om:

- **Een structurele financiering van toekomstbestendige woningbouw mogelijk te maken, inclusief de meerkosten van netbewuste nieuwbouw, water en bodem sturend en voldoende groen;**
- **Bij te dragen aan het verplaatsen van bedrijven die actief zijn op beoogde woningbouwlocaties en willen verhuizen;**
- **Een duidelijk reguleringskader voor circulair en toekomstbestendig bouwen op te stellen, aansluitend bij aanstaande EU-regelgeving en de Nederlandse en Europese klimaatdoelen;**
- **Het spoortraject Utrecht-Amersfoort niet op te nemen in het basisnet voor vervoer gevaarlijke stoffen, zodat grootschalige woningbouw doorgang vindt.**

Economie

Door het hoge opleidingsniveau, de brede welvaart en de centrale ligging behoort de MRU al jaren tot de top 3 meest competitieve regio's van Europa. Onze regio huisvest een unieke concentratie van slimme denkers en doeners en levert daarmee 12% van het BBP. Deze bijdrage aan het nationaal verdienvermogen komt van hardwerkende agrariërs tot financiële instellingen en van wetenschappers tot defensie-industrie. Onze regio is economisch krachtig in haar diversiteit. In Utrecht, Heart of Health bevinden zich twee grote clusters: Life Sciences and Health (LSH) en Earth Valley. In deze clusters werken internationale topbedrijven, betrokken overheden en kennisinstellingen samen aan een gezonde, duurzame samenleving. Het gezondheidscluster – met het zwaartepunt Utrecht Science Park – huisvest meer dan 2.000 bedrijven, 100 startups en is het centrum van gezondheidsinnovatie. Tegelijkertijd werken onze slimme ingenieurs in Earth Valley aan een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving.

Als economisch knooppunt raakt de MRU echter steeds meer in de knel. De toenemende druk op het spoor en wegennet leidt ertoe dat honderdduizenden mensen vanuit heel Nederland steeds moeilijker op hun werk komen. Tegelijkertijd zorgen netcongestie en het gebrek aan ruimte ervoor dat bedrijven moeilijk kunnen uitbreiden. Ook de structurele arbeidsmarktkrapte – vooral in zorg, techniek en onderwijs – zet een rem op groei en brede welvaart. Zonder gerichte investeringen in het innovatie- en vestigingsklimaat, infrastructuur, woningbouw en talentontwikkeling loopt niet alleen onze regio, maar ook de nationale economie vast. Wij willen daarom samen met het Rijk de kansen aangrijpen om de positie als leidende kennis- en innovatiehub te versterken en tegelijkertijd de transitie te maken naar een schonere en gezondere economie. Dit werken we met publieke en private partijen uit in een ruimtelijk-economische investeringsagenda.

Wij vragen het Rijk om met ons:

- **Samen te werken in de ruimtelijk-economische investeringsagenda van de MRU, waarbij een belangrijke plek is weggelegd voor kennisvalorisatie;**
- **Te investeren in biotechnologie als essentiële economische levensader van Nederland;**
- **Een instrumentarium te ontwikkelen voor het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen (intensiveren en verduurzamen), en innovatiedistricten, zoals het Utrecht Science Park en Earth Valley Innovation District, in hun groei te faciliteren;**
- **Structureel en substantieel bij te dragen aan het Regionaal Talentfonds om de arbeidsmarkttekorten terug te dringen.**

Groen en water

De MRU groeit de komende jaren sterk. Onze regio kenmerkt zich door unieke landschappen in een relatief klein gebied dat steeds drukker wordt. Om onze steden en dorpen in de toekomst leefbaar, gezond en veilig te houden, is goede inpassing van groen en water cruciaal. Uitdagingen als overstromingsgevaar, bodemdaling, hittestress, droogte en drinkwaterschaarste dwingen ons om voldoende ruimte te vinden voor water, groen en andere vormen van klimaatadaptatie. Het realiseren van robuuste groene en blauwe structuren is daarom een randvoorwaarde voor verdere groei in onze regio.

Het bouwen van woningen gaat in de MRU hand in hand met het treffen van klimaatadaptatiemaatregelen en het ontwikkelen van een groene, gezonde leefomgeving. Samen met het Rijk werken we daarom in het Deltaprogramma Centraal Holland aan een toekomstbestendig watersysteem. Ook verkennen we gezamenlijk de ontwikkeling van de Hollandsche Waterlinie in de werkplaats Mooi Nederland. Tot slot participeren we in de programma's Groen Groeit Mee, en Groen in en om de Stad (GIOS). Wij helpen agrariërs met de transitie in het landelijk gebied door ze te betrekken bij natuur- en landschapsbeheer.

Met het Rijk zetten we graag de volgende stap: het vertalen van een gedeelde ambitie naar afspraken over concrete gebiedsplannen en gezamenlijke investeringen. Aanvullende middelen zijn nodig om investeringen voor groenvoorzieningen en klimaatadaptatie gelijke tred te laten houden met de stedelijke ontwikkelingen. Alleen zo houden we de woningbouw op gang en bouwen we aan leefbare, gezonde en veilige steden en dorpen, ook in de toekomst.

Wij vragen het Rijk om:

- **Structurele middelen voor toekomstbestendig groen, water en klimaatadaptatie in en om steden en dorpen, zodat groenblauwe structuren verbeterd en uitgebreid kunnen worden;**
- **Bij het maken van ruimtelijke plannen voor wonen, werken en energie, het principe water- en bodem sturend als uitgangspunt te hanteren;**
- **Recreatieve waarde van groen in en om de steden en dorpen (inhoudelijk en financieel) een volwaardige plek te geven in Rijksprogramma's en gebiedsopgaven.**

Transitie landelijk gebied

De MRU kenmerkt zich door unieke en waardevolle landschappen in relatief klein gebied dat druk wordt gebruikt. Onze regio kampt ook met stikstofproblematiek: ruimte is schaars, opgaven stapelen zich op, en de spanning tussen natuur, landbouw, woningbouw en infrastructuur is voelbaar. De noodzakelijke transitie van het landelijk gebied raakt dan ook niet alleen de natuur of de agrarische sector, maar direct ook de landelijke bouwambities, het waterbeheer en het toekomstperspectief van hele gemeenschappen. Zonder perspectief op een hoopvolle toekomst voor het landelijk gebied stokt de voortgang op meerdere nationale opgaven.

De MRU staat pal voor een zorgvuldig en uitvoerbaar toekomstperspectief voor boeren én bewoners. Dat betekent keuzes maken met oog voor draagvlak, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid. De gebiedsgerichte aanpakken die in het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) zijn uitgewerkt bieden hiervoor een basis, maar kunnen niet slagen zonder stevige ondersteuning vanuit het Rijk. Veel maatregelen zijn kostbaar, juridisch complex en bestuurlijk gevoelig. Alleen met heldere doelen, structurele financiering en aandacht voor regionale verschillen kunnen we samen daadwerkelijk stappen zetten.

Wij vragen het Rijk om te zorgen dat het landelijk gebied niet alleen een opgave is, maar ook een kans voor natuur, water, klimaat én agrariërs. Er is behoefte aan een compleet, financieel gedekt en juridisch geborgd maatregelenpakket, dat voorziet in geborgde stikstofreductie en natuurherstel.

Daarom roepen wij het Rijk op te zorgen voor:

- **Geborgde stikstofmaatregelen die gelden voor heel Nederland. Waarbij het behalen van de doelen niet alleen gekoppeld is aan de inzet van de regio's. Het bereiken van de doelstellingen in onder andere onze regio is dan beter te realiseren wat een belangrijke voorwaarde is voor onze bouw- en mobiliteitsambities;**
- **Voldoende (financiële) middelen voor de benodigde transitie in de landbouwsector (zoals doelsturing- en stikstofreductiemaatregelen);**
- **Voldoende (financiële) middelen voor de uitvoering van het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG), om opgaven integraal te realiseren (natuur, water, klimaat en landbouw).**

